

15.6.2017

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
0023 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntö 24.3.2017

Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön ehdotuksesta museopoliittiseksi ohjelmaksi

Tornionlaakson maakuntamuseo – Tornedalens museum on toiminut vuodesta 1981 Länsipohjan maakuntamuseona vastuualueenaan Tornionlaakson Suomen puoleiset kunnat Simosta Muonioon. Toiminta-alueeseen ovat kuuluneet myös Keminmaa ja Tervolan kunnat sekä Kemin kaupunki. Kemin taidemuseo on alueemme taidehistoriasta vastaava aluetaidemuseo ja toimii Tornionlaakson maakuntamuseon yhteistyöparina. Alueen pituus on noin 400 kilometriä ja asukkaita alueella on 73 000. Tornionlaakson maakuntamuseo on alueensa kulttuuriperintöalan johtava asiantuntija, sillä alueella on ammatillisesti hoidettuja kulttuurihistoriallisia kokoelmia Tornion lisäksi vain Kemissä.

Tornionlaakso eroaa muusta Lapin maakunnasta monella tavalla. Tornionjoen itäpuoli muodostaa yhdessä Tornionlaakson länsirannalla olevien kuntien kanssa yhtenäisen kulttuurisen ja kielellisen alueen. Museo profiloituu vahvasti Tornionjokeen, rajan ilmiöihin ja molemmilla puolilla elävään yhteiseen kulttuuriperintöön. Tornionlaakso on meänkielinen alue, jossa rajanylinen yhteistyö on arkipäivää. Alue on myös Suomen pohjoisin teollisuusalue. Museo on kautta aikojen tallentanut pohjoissuomalaista teollisuushistoriaa ja pohjoista kaupunkikulttuuria.

Museon profiloituminen on tarkoittanut konkreettisesti sitä, että Tornion ja Haaparannan kaupungit solmivat vuoden 2014 alusta museoyhteistyösopimuksen. Tällä yhteistyöllä on samalla laajennettu museon rahoituspohjaa. Yhteistyöhön liittyy myös museolle perustettu museojohtokunta (kolme suomalaista ja kaksi ruotsalaista jäsentä), jonka tehtävänä on museon kehittämistyö.

Tornionlaakson maakuntamuseo – Tornedalens museum täytti vuonna 2014 100 vuotta ja samassa yhteydessä avattiin kokonaan peruskorjattu museorakennus ja uudistetut perusnäyttelyt. Museon pienesinevarastot uudistettiin ja kokoelmat järjestettiin uudistettuihin varastotiloihin. Tätä ennen museo oli ollut suljettuna 1.9.2011 – 28.8.2014. Uudistustyön jälkeen Tornionlaakson maakuntamuseossa on käynnissä useita verkostoitumis- ja kehittämishankkeita ja on maailman ainoa kahden valtakunnan alueella toimiva museo.

15.6.2017

Maakunnallisesta työstä on vastannut pääasiassa maakuntamuseotutkija yhdessä museujohtajan kanssa. Nykyinen maakuntamuseon vs. tutkija on toiminut rakennustutkijana. Tornionlaakson maakuntamuseolla ei ole ollut yhteistyösopimusta Museoviraston kanssa, mutta museo on hoitanut kulttuuriympäristötehtäviä mm neuvontatyöllä, valvonut Museoviraston Ena-rahojen ja harkinnanvaraisten avustusten käyttöä sekä Kotiseutuliiton jakamien korjausrahoja käyttöä. Museo on useiden vuosien ajan osallistunut yhdessä Lapin ELY-keskuksen kanssa kulttuuriympäristökasvatukseen, toiminut inventoijien kouluttajana, korjauskursseilla opettajana ja ollut mukana kulttuuriympäristöohjelmien laadintatyössä. Viimeksi museo on ollut mukana Lapin ELY:n vetämässä kulttuuriympäristötoimijoiden verkostoitumishankkeessa. Tornionlaakson kunnat säästyivät pääosin Lapin sodan tuhoilta ja alueelta on inventoitu yli 2000 rakennuskokonaisuutta, jotka ajoittuvat toista maailmansotaa edeltävälle ajalle.

Tornio on Suomen (Ruotsin) pohjoisin 1600-luvun kaupunki. Torniossa on tehty yhteistyössä Oulun yliopiston kanssa useita kaupunkiarkeologisia kaivauksia ja tämä työ vaatii jatkossakin seurantaa. Arkeologian osalta alueella on selkeää puutetta osaajista.

Tornionlaakson maakuntamuseon - Tornedalens museumin alueella on myös Struven ketjun maailmanperintöluetteloon kuuluvista pisteistä kolme. Torniossa Hammerfestiin sijaitsee kaikkiaan yksitoista maailmanperintöpistettä. Maakuntamuseo on vuosia työskennellyt Struven ketjun tietoisuuden lisäämiseksi ja viimeisen kahden vuoden aikana ollut mukana verkostoitumistyössä. Verkoston tavoitteena on luoda yhteisiä käytänteitä ruotsalaisten ja norjalaisien toimijoiden kanssa.

Ministeriön laatima esitys museopoliittiseksi ohjelmaksi sisältää hyviä museoalan kehittämisenäkökulmia ja selkeyttää museotyön tulevaisuutta sekä nostaa esille hyviä käytänteitä. Museotyön pitkäjännitteisyys tulee huomioida rahoituksen uudistusta suunniteltaessa. Laajan Lapin maakunnan alueella työtä tekee kulttuurihistoriallisesta näkökulmasta kolme toimijaa (Siida, Lapin maakuntamuseo ja Tornionlaakson maakuntamuseo). Näiden työpäivät on ollut selkeä mutta kaikkien kolmen osalta on tarvetta yksiköiden vahvistamiseen. Lisäksi Lapissa on tarvetta voimistuvan matkailun palvelujen kehittämiseen.

Tornionlaakson maakuntamuseo – Tornedalens museum haluaa olla jatkossakin alueensa kulttuurihistorian ja kulttuuriympäristökysymysten asiantuntija sekä kehittyvä ja ulospäin suuntautuva toimija. Museo on valmis lisäämään kulttuuriympäristöyhteistyötä. Tavoitteeksi on asetettu, että maakuntamuseolle saadaan kulttuuriympäristöyksikkö, jota vahvistetaan arkeologin toimella. Aluearkeologin tehtäviin kuuluisi Tornionlaakson alue sekä alansa verkostotyö esim. Norrbottenin museon kanssa. Koko Lapin alueen haasteena on jatkossa myös rakennuskorjausohjaus sekä konservointipalvelujen saatavuus. Luonnonhistorian vastuu on Lapin maakunnassa pitkälti Metsähallituksella.

Tornionlaakson maakuntamuseo - Tornedalens museum
Torikatu 4
95400 Tornio

3 (3)

15.6.2017

Raimo Ahokas/Tornio
Museojohtokunnan puheenjohtaja

Bengt Westman/Haaparanta
Museojohtokunnan varapuheenjohtaja

Ilkka Halmkrona
Sivistystoimenjohtaja/Tornio

Arja Martinviita
Hallintojohtaja/Haaparanta

Hannu Alatalo
Elämänlaatulautakunnan pj.

Minna Heljala
Vt. museonjohtaja

Tornionlaakson maakuntamuseon johtokunta - Tornedalens museums styrelse	§ 3	15.06.2017
Elämänlaatulautakunta	§ 5	21.06.2017

LAUSUNTO OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE KOSKIEN EHDOTUSTA MUSEOPOLIITTISEKSI OHJELMAKSI / UTLÅTANDE OM FINSKA UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIETS FÖRSLAG TILL NYTT MUSEIPOLITISKT PROGRAM

501/12.03.03/2017

TORMUS 15.06.2017 § 3

Valmistelija vt museonjohtaja Minna Heljala
Beredare tf. museichef Minna Heljala

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa Tornionlaakson maakuntamuseolta ministeriön ehdotuksesta museopoliittiseksi ohjelmaksi.
Käsitellään Tornionlaakson maakuntamuseon lausuntoesitys.

Finska Undervisnings- och kulturministeriet har bett Tornedalens museum om ett utlåtande om ministeriets förslag till nytt museipolitiskt program.
Tornedalens museums förslag till utlåtande behandlas.

LIITE

Lausuntoesitys museopoliittisesta ohjelmasta
Förslag till utlåtande om museipolitiskt program

VALMISTELIJA VT MUSEONJOHTAJA MINNA HELJALA
/ BEREDARE TF. MUSEICHEF MINNA HELJALA

Keskustellaan aiheesta ja johtokunta tekee päätöksen lausuntoesityksestä.

Saken diskuteras och bestyrelsen fattar sitt beslut om ett förslag till utlåtande.

TORNIONLAAKSON MAAKUNTAMUSEON JOHTOKUNTA / TORNEDALENS MUSEUMS BESTYRELSE:

Maakuntamuseon museujohtokunta hyväksyi esitetyn lausunnon.
Pöytäkirja todettiin kyseisen pykälän osalta tarkastetuksi.

Museistyrelsen godkände det förelagda utlåtandet.
Protokollet konstaterades justerat för denna punkt.

Tornionlaakson maakuntamuseon johtokunta - Tornedalens museums styrelse	§ 3	15.06.2017
Elämänlaatulautakunta	§ 5	21.06.2017

ELLA 21.06.2017 § 5

Valmistelija sivistystoimenjohtaja Ilkka Halmkrona:

LIITE

Lausuntoesitys museopoliittisesta ohjelmasta

SIVISTYSTOIMENJOHTAJA ILKKA HALMKRONA:

Elämänlaatulautakunta hyväksyy edellä esitetyn lausuntonaan ehdotukseen museopoliittiseksi ohjelmaksi.

ELÄMÄNLAATULAUTAKUNTA:

Lisätään pohjaesitykseen, että pidetään pöytäkirja kokouksessa tarkastettuna tämän pykälän osalta.

Hyväksyttiin ja pidettiin pöytäkirja tarkastettuna kokouksessa tämän pykälän osalta.

Tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Torniossa 22.6.2017

Talous- ja hallintopäällikkö

Helena Bomström